

Heide [VERTELT]

www.heidevertelt.be

289

27 juli 2025

Nu vrijdag: "de Acht van Heide".

De eerste vrijdag van augustus staat bij vele wielervrienden al met stip aangeduid om af te zakken naar het centrum van Heide om er te genieten van het wielrennen en de daaromheen hangende sfeer! Wielersclub Wieka heeft de voorbije maanden intensief gewerkt om er een pareltje van te maken. Het start op 1 augustus vanaf 17u45 met de retrokoers over 25 kilometer op de verkleinde omloop. Vanaf 17u zal de jury klaar staan om de fietsen en de kledij van de deelnemers te inspecteren en prijzen toe te kennen. Na de retro-renners is het om 19u15 de beurt aan de FUN-renners (zo wordt de categorie renners genoemd die we vroeger benoemden als niet-aangesloten renners) voor hun 75 kilometer op de grotere omloop via Kapellenbos. In de wielerswereld is de Acht van Heide de voorbije jaren een begrip geworden. Naast twee wielerswedstrijden zijn er de terrassen van de horecazaken om te genieten. Voor en naast de kerk is er tijdens de wedstrijden nog een extra terras, wat door de organiserende vereniging wordt gerund. Met andere woorden "voor elk wat wils", ook al is wielrennen minder je interesse. Sfeer, buitenkomen, en elkaar ontmoeten in het hartje van Heide primeert die avond!

AANKOMST KALMTHOUT

ACHT VAN HEIDE

Vrijdag 1 augustus 2025
Sint-Jozefkerk Heide - Kalmthout

17u45: RETROKOERS
19u15: GENTLEMENKOERS

GROTE PRIJS BRUYNSEELS-VOCHTEN
KAMPIOENSCHAP VAN KALMTHOUT

DRANKSTAND & FOODTRUCK AANWEZIG BIJ AANKOMSTBOOG

MEUSEN KALMTHOUT, RAMEN • DEUREN • VERANDA'S Bruynseels-Vochten nv, Verpraet, the LOOK, BCR DEVELOPMENT, Olivier Jacquemin, AERTS ACTION BIKE, Electro JABO bvba, KALMTHOUT, VB, De Bevelen, CYCLING Vlaanderen

Alle info: info@wieka.be - www.wieka.be

VRIJDAG 1 AUGUSTUS 2025

17u45: retro-koers

19u15: gentlemenwedstrijd

*in het hart van Heide, ter hoogte van de kerk
met medewerking van de horeca*

Tussen zand en stilte: Het verhaal van de Kalmthoutse Heide.

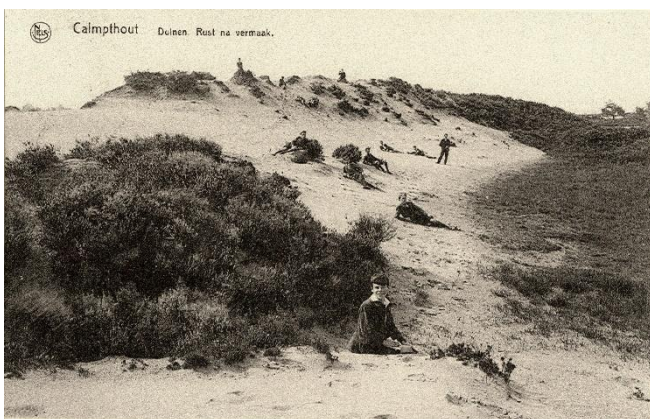
Er is een plek, niet ver van de stad, waar de wind vrij spel heeft over uitgestrekte vlaktes vol heide en zand. Waar stilte geen leegte is, maar een aanwezigheid op zich. Die plek is de Kalmthoutse heide, een landschap dat, ondanks zijn ogenschijnlijke eenvoud, het resultaat is van duizenden jaren natuurlijke krachten én menselijke keuzes. Lang voor er sprake was van dorpen of grenzen, legden gletsjers en winden het fundament van dit landschap. Uit die arme gronden groeide een landschap dat niet snel iets cadeau gaf: hier ontstond de heide. Toen de eerste bewoners zich vestigden veranderde het wel snel. Ze kapten bomen, lieten hun schapen grazen, staken turf, en gebruikten heideplaggen. Heideplaggen werden op de vloer van een stal gelegd om mest en urine van vee op te vangen. Die mengeling van mest en plaggen was waardevolle meststof voor de arme zandgronden. Zo ontstond langzaam maar zeker een nieuw landschap, een half natuurlijk ecosysteem, afhankelijk van menselijk ingrijpen om te blijven bestaan. Een landschap op de helling. Tegen het einde van de negentiende eeuw leek de Kalmthoutse Heide ten dode opgeschreven. De industriële revolutie greep om zich heen, de stad Antwerpen had zand nodig voor de aanleg van de spoorlijn, de Vossenbergh werd afgegraven, bossen werden aangeplant voor mijnhout, landbouwgrond rukte op, en de open heidevelden verdwenen stukje bij beetje in verkavelingen.

Frans Van Kuyck

De verleiding van vooruitgang was groot, maar niet iedereen liet zich meeslepen. In deze periode traden stemmen naar voren die de waarde van het landschap herkenden. Eén van hen was Frans Van Kuyck (1852–1915), een Antwerpse kunstenaar, gemeenteraadslid en bezieler van culturele en natuurlijke schoonheid. In de zomermaanden verbleef Frans Van Kuyck veel in Kalmthout, hij bouwde op den Heuvel zijn villa “Zwaluwdek”, het huidige OCMW gebouw. Van Kuyck was een vroege pleitbezorger van natuurbescherming, en zijn bewondering voor gebieden zoals de Kalmthoutse heide voedde een bredere groep van protest en natuurbewegingen die streden voor het integrale behoud van de heide.

Zij brachten landschappen opnieuw in het vizier, niet als woeste grond, maar als levend erfgoed. Van vergeten vlakte tot beschermd gebied. Dikwijls regelrecht tegen de visie van het gemeentebestuur die tot midden de jaren ‘50 de heide wilden omvormen tot landbouwgebied of woonzones. Het duurde tot in de twintigste eeuw voor de bescherming concreet werd. In 1964 werd de Kalmthoutse Heide officieel erkend als natuurreservaat. Daarmee werd een tijdperk afgesloten, en een nieuw hoofdstuk geopend. Vandaag

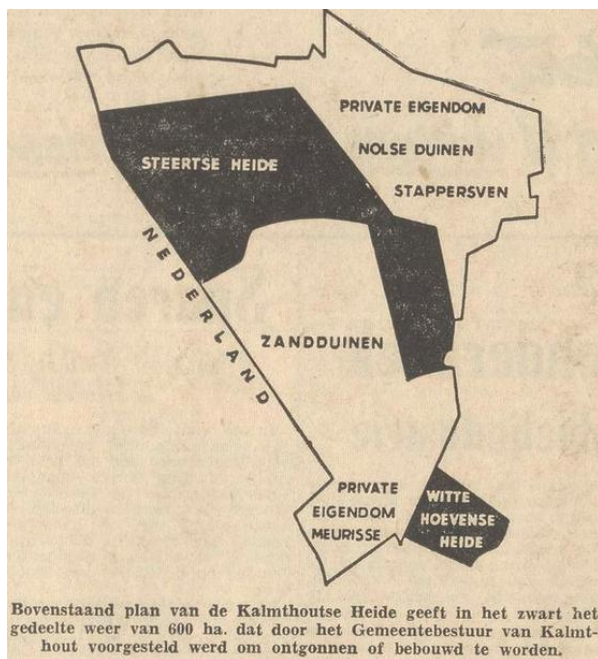

is de heide niet alleen een toevluchtsoord voor wandelaars en dromers, maar ook voor zeldzame diersoorten. De grens met Nederland vervaagde intussen in een gezamenlijke visie: het Grenspark Kalmthoutse Heide, opgericht in 2001, verenigt Vlaamse en Nederlandse stukken tot één groot, levend landschap. De Kalmthoutse Heide is meer dan natuur alleen. Ze is een stille getuige van hoe mensen eeuwenlang samenleefden met het land, soms vernietigend, soms beschermend. Ze herinnert ons eraan dat schoonheid vaak ontstaat uit

kwetsbaarheid. En dat bescherming geen stilstand betekent, maar betrokkenheid. Tussen het wuivende pijpenstrootje, het paarse tapijt van bloeiende struikheide en het rimpelende water van vele vennen leeft de geschiedenis voort. Niet als museum, maar als ruimte van adem en verhaal. Dat de natuurbewegingen al hun krachten moesten inzetten voor het behoud van de heide kan je lezen in het artikel dat “*De Standaard* publiceerde op 16 maart 1954”, iets meer dan 70 jaar geleden...

De Kalmthoutse heide, natuurreservaat bedreigd.

Op een persconferentie van de Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon en het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming, werd door dhr H. Delannois het probleem van de bescherming van de Kalmthoutse heide behandeld. vooral in verband met de nieuwe wending die er aan werd gegeven door de plannen van

het gemeentebestuur om de heide alvast gedeeltelijk aan de landbouw op te offeren. Het Gemeentebestuur van Kalmthout stuurt zelfs aan op een gedeeltelijke declassering van de heide. Reeds verscheidene jaren ijvert Natuur- en Stedenschoon voor een nieuw statuut voor de Heide, daar gebleken was dat ze door het classeringsbesluit onvoldoende beschermd was. De Vereniging hoopte hier op de medewerking van het Gemeentebestuur van Kalmthout dat sedert de inrichting van een Week van de Heide zelf de nadruk was gaan leggen op de waarde van het Natuurreservaat. Deze hoop werd echter de laatste maanden volkomen beschaamd. Kort geleden werd door de Gemeenteraad van Kalmthout het ontwerp van politiereglement als onaanvaardbaar verworpen. Het officiële voorstel dat vóór enkele dagen werd verzonden, zet de kroon op het werk het vraagt de declassering van 5 à 600 ha, met andere woorden 1/3 van het Natuurreservaat.

LANDBOUWARGUMENTEN EN NATUURBESCHERMING

In haar argumentatie voert de gemeente aan dat de ontginning van de heide het tekort aan land- en bouwgronden zou aanvullen en hierdoor werkgelegenheid zou verschaffen aan het groot aantal kinderen in de landbouwgezinnen. Vooreerst gaat het hier om de persoonlijke belangen van enkele mensen. Daartegenover staat de Natuurbescherming, die een nationaal belang is, een noodzaak voor de hele bevolking. Het probleem van het tekort aan grond wordt echter niet alleen in Kalmthout gesteld, maar in geheel het land. Het moet dus nationaal worden opgelost. Een Natuurreservaat moet niet dienen om aan een onbelangrijk onderdeel van dit nationaal probleem een tijdelijke oplossing te geven. Het is trouwens een verkeerd principe te menen dat een Natuurreservaat een stuk braakland is. Een Natuurreservaat is een terrein dat voor de gemeenschap evenzeer rendeert als een industriegebied of een bewoonde agglomeratie. Een vergelijking op de kaart van de uitgestrektheid der Kalmthoutse Heide met die van de hele provincie Antwerpen zal er iedereen van overtuigen hoe uiterst miniem deze oppervlakte is. Ze brengt ons in tegendeel tot het besef welke achterstand wij hebben op gebied van natuurbescherming, in vergelijking met het buitenland. In plaats van een schrede achteruit te zetten, hebben we dus alle recht om een uitbreiding van het aantal beschermde terreinen te eisen, al dus de nat. secretaris van het Nationaal verbond voor natuurbescherming.

BETEKENIS VAN DE VLAKKE HEIDE

Het Kalmthoutse voorstel wil het hele reservaat verscheuren. Geheel de vlakke heide zou moeten verdwijnen. Alleen private landgoederen en de eigenlijke kern van zandduinen zouden reservaat mogen blijven! Dergelijk reservaat is ondenkbaar. Het heideplein vormt de natuurlijke schakel tussen duinen en omringende bossen. Het is, in strijd met de geuite beweringen, van onschatbare esthetische, wetenschappen en toeristische waarde. Het is immers het gebied der vennen en moerassen, de vindplaats van de zeldzaamste planten, enige broedplaats van bijna alle heidevogels. Die vlakke heide met haar prachtige Zwarte Heuvel en haar schitterende Drielingsvennen is wandelgebied bij uitnemendheid. Het geeft aan het Natuurreservaat een ruimte en een grootsheid die men vergeefs elders zal gaan zoeken.

DE WITTE HOEVENSE HEIDE

Het mag wel zonderling heten dat het gemeentebestuur van Kalmthout geen enkel argument naar voren brengt om de declassering van de Wittehoevense Heide te verdedigen, vooral daar zijn oorspronkelijke bedoeling enkel deze Heide gold. Hier wil het namelijk overgaan tot de oprichting van woonwijk, die dan zou aansluiten bij de agglomeratie die zich rond het station van Heide heeft gevormd. Van een behoefte kan hier zeker niet gesproken worden. Het zou een behoefte zijn die men kunstmatig zou scheppen. De mensen die er zich eventueel zouden vestigen zijn stedelingen, die nog naar Kalmthout moeten gelokt worden.

CONCLUSIES

De woordvoerders van Natuur en Stedenschoon besluiten als volgt. Het gemeentebestuur dat de laatste jaren blijkbaar de goede weg was ingeslagen heeft de klok een kwart eeuw achteruit gezet. Wij menen dan ook dat de tijd aangebroken is om aan het Natuurreservaat een nationaal statuut te verlenen. Dit is zowel mogelijk door aankoop door Staat of Provincie als door een beheer van de heide op te dragen aan een bevoegde instantie. In elk geval is duidelijk gebleken dat dit landschap dat doorheen het hele land beschouwd wordt als een van de kostbaarste elementen van ons nationaal patrimonium, niet langer meer afhankelijk kan blijven van de locale willekeur.

Daarom vragen wij :

- 1) de doeltreffende bescherming van het landschap met zijn fauna en flora, door het over heel zijn huidige oppervlakte een beheer te geven waardig voor een nationaal Natuurreservaat;*
- 2) de canaliserende van het toerisme, waardoor zowel het natuurreservaat als de toerist en de plaatselijke belangen zullen gediend worden;*
- 3) het besluit van de regering eindelijk over te gaan tot de oprichting van Staatsnatuurreservaten, waardoor aan alle bewoners van het land alsmede aan de openbare besturen een*

voorbeeld zou gesteld worden in zake het behoud van het natuurschoon, waarmee ze thans in de meeste gevallen nog zo roekeloos omspringen.

(bijdrage van Wim Kuyps)

Kalmthoutenaar Luc Zaman, 65 jaar priester!

Essens "priesterkrans" bestaat al sedert 1885. Het zijn de priesters en broeders die afkomstig of werkzaam zijn in Essen die op regelmatig basis samenkomen. Vorig jaar werd deze groep aangevuld met priesters afkomstig van Kalmthout. Vorige week, op 17 juli, was er een speciale bijeenkomst om het 65-jarig priesterschap van Luc Zaman te vieren. Eerst werd er eucharistie gevierd in de kerk van den Heuvel, nadien was er een feestmaal in de Bakkersmolen op Wildert. Prior

Johan Goossens stuurde ons een foto door van deze viering. Hierbij waren de volgende priesters en paters aanwezig: *bovenste rij vlnr: Cor Anthonissen, father Sabastien, jubilaris Luc Zaman, Abraham Rayappan, Ward Costermans, onderaan: Jos Van Loon, Frans Mattyssen, Johan Goossens, Alois Willemsen, Fons Van Loenhout, Hugo Gotink, Jos Uytdeuilligen, Jos Verhaegen.*

Terwijl de dopheide bloeit!

Dichteres Alice Nahon was destijds een regelmatige bezoeker van Heide, zij had een goede band met schrijver Geert Grub (Geert Pijnenburg) die woonde in het Melkhuisje in de Geusenbacklaan. Haar vele bezoeken brachten zeker haar bewondering voor de heide mee. Nu de dopheide in ons reservaat nog even in bloei staat, tijd om haar gedicht eens te publiceren:

ERICA TETRALIX (Dopheide) (Alice Nahon)

Ginds ... in de heide,... langs povere paân,
daar lachen me blozende lievekens aan.
Ik weet er hun naamkes, en 'k noeme ze blij :
"De perelkens van de hei".

't Zijn pereltrosjes van rozig satijn;

't Zijn Japanse vaasjes van broos porselein;
Licht trillend bij zoentjes van vlinder of bij,
De perelkens van de hei.

Bijwijlen dan knikken bij 't windeken kleen,
Die schuchtere kopjes van "ja" en van " neen
Dan frazelen ze stemmig, als klokjes der mei,
De perelkens van de hei.

O.. wondere juweeltjes, . o.. troosterkens mijn
Geen bloemeke bloeit er met kunstiger lijn!
En zijt gij zo simpel,... toch blijft ge voor mij
De perelkens van de hei.

Al zoeken of lieven de mensen U niet
Al draag ik in 't harte gezwogen verdriet
Nooit ging ik U zonder een lachskén voorbij
O.. perelkens van de hei.

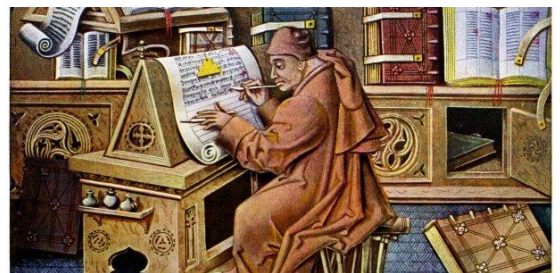
Alice Nahon
°1896 - +1933

Oude en vergeten beroepen van vroeger

Vandaag: Kopiist (78)

Een kopiist is een persoon die creatieve werken kopieert of nabootst, met name – en als historisch begrip – in gebruik bij het overschrijven van boeken. De term 'kopiist' heeft in historische zin betrekking op een persoon die boeken overschreef. Voor de komst van de boekdrukkunst was overschrijven de enige manier om boeken te vermenigvuldigen. Deze handeling werd vaak uitgevoerd door monniken. Vanaf de 13e eeuw werd de boekvervaardiging stilaan overgenomen door lekenateliers en was de kopiist een van de vele ambachtslieden die bij het maken van een handschrift betrokken waren. Het werk was uiterst tijdrovend: De kopiist schreef meestal met een ganzenveer, en met inkt in doorgaans meerdere kleuren. Zo konden de initialen bijvoorbeeld rood zijn. Ook zeer fraai verluchte hoofdstukinitialen zijn bekend, en er waren illustraties. Veelal werd geschreven op perkament, kostbare materialen die nog extra secuur werken vereisten. Het overschrijven van een boek kon door dit alles jaren in beslag nemen. Elke kopie die een kopiist maakte, is uniek. Overschrijven verschilt immers wezenlijk van drukken: er ontstaan geen identieke exemplaren, maar door persoonlijke schrijfstijl, vergissingen en foute interpretaties ontstonden in alle exemplaren afwijkingen of variaties, en ieder door een kopiist afgeschreven werk wordt daarom als unicum beschouwd.

Na de komst van de boekdrukkunst rond 1450 ondervonden de kopiisten allengs concurrentie van die nieuwe vinding. Dat wil niet zeggen dat er plotseling geen nieuwe autografen en geschreven kopieën meer verschenen: zeker de vroegste drukproducten werden niet door ieder met open armen ontvangen, en vele lezers bleven gehecht aan de (relatief dure) handgeschreven boeken. Wel worden deze manuscripten verdeeld in twee groepen: die welke vóór en die welke ná het ontstaan van de boekdrukkunst zijn geschreven.

(bijdrage van Paul Witters)

Uit 'Ons Calmpthout' van toen 12 maart 1933. Lees hoe men toen schreef over 'De kinderen zijn niet meer als vroeger'. Lees ook in welke geschreven taal men tekeering...

Eventjes nadenken ouders, de schuld daarvan ligt niet ver te zoeken. Gij zelf zijt daaraan schuldig en wat ge kweekt, oogst ge, hoort! Vergeet niet dat ge gemakkelijker onkruid kweekt dan goede vruchten of planten. Er is gebrek aan tucht. Maar gij zelf ontnemt het gezag van degenen die tucht moeten aankweken bij Uw kroost. Onderwijzers en onderwijzeressen aanziet gij soms als de vijanden uwer kinderen en bij velen gaat geen dag voorbij of hun kinderen hooren in den huiskring met vijandigheid spreken over degenen die hun opvoeders zijn. Zulke kinderen hebben op den duur geen ontzag of eerbied meer voor hun meesters of meesteressen, gelooven niet de helft meer van hetgene dezen hun voorleeren. Als nu de onderwijzers Uw kinderen leeren dat ze aan U, ouders, dienen te gehoorzamen, U te eerbiedigen, U te beminnen dan slaat dat niet meer in bij Uw kinderen, omdat hun meester niet meer hun vertrouwen geniet en de gehoorzaamheid, de eerbied en de liefde voor U, lijden schipbreuk. *Zoo wordt ge zelf de*

slachtoffers van uw eigen onbezonnen daad. Waar is de tijd dat thuis, de straf die de kinderen meekregen in de school, nog eens moest gemaakt worden voor vader of moeder? Waar is de tijd dat geen enkel verkeerd woord over hun meester van de lippen der kinderen mocht komen of vaders strenge blik legde hun het zwijgen op? Ja waar is de tijd? Gansch anders gaat het thans bij velen. Hun eenige zoete, vertroetelde, miskweekte en bedorven schat komt thuis, met rood betraande oogen en saâmgetrokken pruilmondje en gaat leelijk te keer op de kap van zijn onderwijzer(es). En dadelijk springen de ouders bij. Och ja, och arme! Zoontje of dochttertje heeft straf! 't Zijn altijd dezelfden die hij straft!! (Groote waarheid: 't zijn altijd dezelfde van het hierboven opgegeven model die straf verdienen). Zoontje moet ze maar niet maken. **Mag** ze zelfs niet maken. Arme meester, die eenige zulke exemplaren in zijn school heeft! Nog armere ouders die zulk misbakstel kweeken, want onthoudt het wel ouders: Met een

bedorven kind kunt ge 3 of 4 onderwijzers elk gedurende een jaar of twee straffen, maar voor de rest van uw leven zit ge zelf, met op uw dak de lastposten waarvan gij zelf hebt gemaakt, wat ze dan zijn zullen, te weten: uwe schande en uw kruis. Immers die kinderen erkennen uw gezag niet mee, omdat gij hun zelf hebt geleerd naar geen gezag te luisteren. 't Zijn mensen geworden met opstandig, lastig en onverdraaglijk karakter en lastposten voor de maatschappij. Neen, de kinderen zijn niet meer als vroeger omdat de ouders gansch anders zijn dan weleer. In plaats van de onderwijzers (essen) in hunnen opvoedingsteek bij te staan worden de kinderen al te vaak door hunne ouders gesterkt in hunne glad verkeerd handelswijze. Men vergete echter niet "Zooals men 't boompje kweekt, zoo zal met 't hebben".
(Paul Witters – tekst overgenomen uit 'Ons Calmthout', schrijfwijze taal uit 1933)

De Scouts van Heide zijn vertrokken...

Op maandag 21 juli vertrokken meer dan 50 scouts-kinderen op kamp. Onder grote belangstelling van vele ouders en familieleden werd afscheid genomen en stapte iedereen op de trein richting Antwerpen. Het scouts-kamp gaat door van 21 juli tot 31 juli waar dan iedereen terug in Heide wordt verwacht. In Beauraing worden de tenten opgetrokken. "Heide Vertelt" wenst iedereen een fijn kamp toe! Ook een dikke proficiat voor de leidinggevendenden die als vrijwilligers instaan voor een perfecte organisatie en verantwoordelijkheid.

(bijdrage van Paul Witters met foto van Myriam Luyckx)

Ons 1000ste boek is een feit!

Op vrijdag 18 juli maakten Paul Lion en Louis van den Buijs een uitstap naar Gierle om daar een nieuwe lading boeken in ontvangst te nemen. Ondertussen is de weg naar het Kempische gehucht van Lille een bekende rit geworden. Deze maal had de rit wel iets bijzonders! Het 1000ste boek rolde de dag voordien van de pers en dat was toch iets waar men even bij wilde stilstaan. Het was ook voor de zaakvoerster van de drukkerij Martine Provo een mooi moment om dit 1000ste boek aan medeauteur Louis te overhandigen. Voor de drukkerij ook geen

alledaags gebeuren. Ondertussen blijven op de redactie nog wekelijks felicitaties voor ons boek toekomen. Op een bescheiden manier durven wij dit succes toch wel omarmen. Min of meer, met een zelfde thema als onderwerp, gaat in Essen in augustus de musical "Lijn 3" van start. Tijdens de verschillende voorstellingen zal ons boek daar ook te koop zijn. En bereidt je al maar voor op onze wandelzoektocht die op 15 september van start gaat met een prijzenpot van maar liefst 1000 euro. Bij deelname is het wel belangrijk dat je het boek hebt gelezen, het is voor een groot deel geënt op de geschiedenis van Heide! Verdere info volgt later!

-ons boek blijft te koop bij Market Carrefour, dagbladhandel Bouckaert-Pelckmans in Heide, Visit Kalmthout, Arboretum Kalmthout, dagbladhandel Press in Essen, VVV Tasberg Essen en dagbladhandel Blauwhof in Kapellen. Prijs: 35 euro.

BIN-café 2025 in het teken van brandveiligheid

voorkomen en de eerste hulp bij brand worden aangereikt door de brandweer, terwijl een expert in brandverzekering aangeeft waarvoor je best verzekerd bent, wat de wettelijke verplichtingen zijn en wat bij een brand. Zowel op vrijdagavond, als op zaterdag van 11 tot 16u, kan je dan de informatieve standen bezoeken van de brandweer, de politie, het BIN-kenniscentrum, Klina, en anderen! Tevens is er tijdens de twee dagen gelegenheid om burens en kennissen te ontmoeten bij een drankje. Bij een bezoek wordt het eerste drankje alvast aangeboden door de organisatie! Op zaterdag zal de Lokale politie Zone Grens ook fietsen markeren, daarover later meer!

(foto van het BIN-café 2023 in de kerk van Heide)

Uit de oude doos!

Deze week zijn we op verzoek van Hilda Van Huffel op zoek naar een adres! Op de foto hierboven haar grootouders Hypoliet Van Nuffel (°8/9/1899,+5/4/1957) en Joanna Geerts (°26/3/1896). Zij woonden in het huis, hiernaast afgebeeld, dat ergens in Heide stond, dicht bij het station. Haar grootouders woonden er van 1924 tot 1934. Er waren twee zonen Jan (°13/10/1922, +29/3/1996) en Karel (°23/1/1925). De vraag is dus of iemand de plaats van dit huis, met toch wel een speciale voordeur, heeft gekend? Staat het er nog?? Heeft iemand deze mensen gekend??

Heide vertelt is een uitgave van
de VZW Heide vertelt.
Redactie: Heidestatiestraat 58/1
2920 Kalmthout
0477/22.24.81
www.heidevertelt.be

